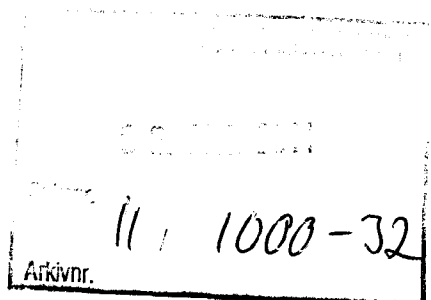

Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep
0030 OSLO

Oslo, 29. september 2011

Vår ref.: oll/
(Bes benyttet ved henvendelse)

HØRING – BANKLOVKOMMISJONENS UTREDNING OM NY FINANSLOVGIVNING

Vi viser til Finansdepartementets høringsbrev datert 31. mai 2011.

1 Banklovkommisjonens forslag knyttet til valg av foretaksform m m

Banklovkommisjonen har i utkast til ny finansforetakslov § 7-1 foreslått følgende bestemmelser:

- "(1) Bank skal stiftes og organiseres som allmennaksjeselskap, eller som sparebank som oppfyller vilkårene til generalforsamling etter § 8-2.
(2) Bank som skal være datterforetak i finanskonsern kan stiftes og organiseres som aksjeselskap."

Disse bestemmelsene innebærer begrensninger i valg av foretaksform for banker. Bestemmelsene forbyr at banker organiseres som samvirkeforetak.

Landkreditt mener at en ny lov om finansforetak bør åpne for å organisere banker som samvirkeforetak. Dette synspunktet er nærmere behandlet i høringsuttalelsen som er avgitt av Samvirkesenteret. Samvirkesenterets høringsuttalelse er utformet i samarbeid med oss og vi stiller oss dermed bak Samvirkesenterets høringsuttalelse og viser til denne. For å lette Deres referanse vedlegges kopi av nevnte høringsuttalelse.

2 Banklovkommisjonens forslag til definisjonen av holdingforetak i lovutkastets § 1-6

Banklovkommisjonen har i utkast til ny finansforetakslov § 1-6 første og annet ledd foreslått følgende ordlyd:

"(1) Som holdingforetak i finanskonsern regnes et foretak etablert i aksjeselskaps form her i riket som bare skal være morselskap i finanskonsern, og som etter sine vedtekter ikke skal drive annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i finansforetak og i tilfelle andre foretak som inngår i konsernet.

(2) Som holdingforetak regnes også et morselskap i finanskonsern som er gjensidig forsikringsforetak, kredittforetak som ikke er organisert i aksjeselskaps form, eller sparebank, når foretaket etter endring av sine vedtekter ikke har adgang til å drive annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i foretak i finanskonsernet, og har overført sin øvrige virksomhet som finansforetak til foretak som inngår i konsernet."

Definisjonen i annet ledd er meget snever og samvirkeforetaks adgang til å være holdingselskap i finanskonsern er snevrere enn det som gjelder for aksjeselskaper, se definisjonen i første ledd.

Etter vår vurdering bør definisjonene endres slik at også samvirkeforetak som ikke tidligere har drevet aktiv/operativ finansierings- eller forsikringsvirksomhet kan anses som holdingselskap. Dette vil innebære likestilling mellom samvirkeforetak og aksjeselskaper.

Det er neppe grunn til at aksjeselskaper skal ha videre adgang enn samvirkeforetak til å være holdingselskap i et finanskonsern. For en nærmere begrunnelse for dette synspunktet vises til høringsuttalelsen fra Samvirkesenteret, jf vedlagte kopi av Samvirkesenterets høringsuttalelse som vi stiller oss bak (se også pk 1 ovenfor). Denne gjelder primært adgang til å organisere banker som samvirkeforetak, men de momentene som gjør seg gjeldende i nevnte vurdering gjør seg også gjeldende i vurderingen av om samvirkeforetak på samme måte som aksjeselskaper kan være holdingselskap i finanskonsern.

Lovforslagets § 7-3 åpner for at kredittforetak og finansieringsforetak kan organiseres som samvirkeforetak av låntakere. Det er neppe grunn til å ha strengere regler for samvirkeforetaks muligheter til å være holdingselskap i finanskonsern. Både vi og Samvirkesenteret hevder i stor grad av samme grunner at det skal åpnes for at banker kan organiseres som samvirkeforetak, jf pk 1 i dette brevet.

3 Banklovkommisjonens forslag i lovutkastets § 7-8 første ledd litra d)

Banklovkommisjonen har fremmet følgende forslag til § 7-8 første ledd litra d):

"Størrelsen av foretakets grunnfond, og i tilfelle de regler om tilbakebetaling og avkastning av tilskudd til grunnfondet som skal gjelde".

Vi foreslår at ordlyden endres slik at den lyder: "Størrelsen av foretakets eventuelle grunnfond, og ..."

Det kan tenkes at et finansforetak organisert som samvirkeforetak ikke etableres med et fond som faller inn under definisjonen av grunnfond, jf lovutkastets § 10-1 annet ledd. Slik utkastet til § 7-8 første ledd litra d) lyder må foretak som ikke organiseres i aksjeselskapsform ha et grunnfond. At det er plikt til ha et grunnfond er ikke en hensiktsmessig løsning og det har neppe vært Banklovkommisjonens mening å etablere en slik plikt, jf utkast til § 10-1 første ledd der det fremgår at grunnfondskapital bare er en av flere typer egenkapital. Bestemmelsen bør derfor endres for å klargjøre at det ikke er krav om grunnfond.

4 Banklovkommisjonens forslag i lovutkastet § 8-1 tredje ledd og § 8-2

Banklovkommisjonen har fremmet følgende forslag til § 8-1 tredje ledd:

"Generalforsamlingen i sparebank, gjensidig forsikringsforetak og kredittforetak eller finansieringsforetak som ikke er organisert i aksjeselskaps form, skal være sammensatt i samsvar med kravene i § 8-2. Årsmøtet etter reglene i samvirkelova er likevel øverste myndighet i samvirkeforetak av låntakere, med mindre samvirkeforetaket er morselskap i finanskonsern eller er omdannet til holdingforetak som nevnt i § 1-6 annet ledd."

Utkastet til § 8-2 første ledd lyder:

"I finansforetak som ikke er organisert i aksjeselskaps form, sammensettes og velges medlemmene i generalforsamlingen etter nærmere bestemmelser i vedtektene. Minst tre firedeler av medlemmene skal være personer som ikke er ansatt i foretaket. Det skal legges vekt på at de valgte medlemmer samlet avspeiler finansforetakets kundestruktur og andre interessegrupper samt samfunnsfunksjon, med mindre slike interesser ivaretas av annet overordnet foretaksorgan."

Banklovkommisjonen uttaler følgende på s 756 i NOUen:

"Konsernets virksomhet kan omfatte bank og forsikring som normalt vil ha et annet og langt bredere virksomhetsområde, og lånekollektivet bør ikke i disse tilfellene fremstå som øverste myndighet. Kundekretsen favner her mye videre enn det låntakerkollektiv samvirkeforetak av låntakere normalt representerer."

Vi er ikke enige i dette. Forslaget medfører at årsmøtet i samvirkeforetak som er morselskap i finanskonsern eller er omdannet til holdingforetak som nevnt i § 1-6 annet ledd skal ha en sammensetning i tråd med reglene i § 8-2 første ledd.

Den foreslåtte løsning er ikke god ettersom ordningen bryter med prinsippet om at det er eierne som har representasjonsrett eller møterett i foretakets øverste organ. Det er dette som er ordningen i finansforetak organisert som aksjeselskaper og/eller allmennaksjeselskaper. Det er ikke grunn til å behandle samvirkeforetak på en annen måte. I samvirkeprinsippene er det klart slått fast at foretaket styres på demokratisk vis ved at medlemmene, som er brukere og eiere av foretaket, utgjør den øverste myndighet gjennom foretakets årsmøte, jf NOU 2002: 6 Lov om samvirkeforetak s 433 flg der samvirkeprinsippene er tatt inn.

Den foreslåtte løsning synes også å bryte med gjeldende rett i relasjon til gjensidige forsikringsselskaper (som er en spesiell type samvirkeforetak) ved at det i henhold til dagens regler er eierne som kan møte eller har rett til å være representert i foretakets øverste organ.

For samvirkeforetak er det viktig at det er eierne som gjennom møterett eller rett til å være representert i foretakets øverste organ kan påvirke foredragets drift, strategivalg og valg av tillitsvalgte m m. Tilsvarene gjelder for andre foretak som har eiere. Et viktig forhold knyttet til samvirkeforetak er at de er etablert av personer eller grupper med bestemte behov og mål knyttet til foretaket. Samvirkeforetak er en meget velegnet foretaksform knyttet til dette ved at de bygger på samhandling mellom foretaket og dets eiere. At andre enn eierne skal være representert i foretakets øverste organ vil være en alvorlig trussel mot dette ettersom andre enn eierne kan ha andre ønsker enn å realisere eiernes mål og behov. Kunder som ikke er eiere kan for eksempel ønske at foretakets resurser skal benyttes til tiltak, satsinger, investering og produkter som ikke er egnet til å ivareta eiernes mål og behov knyttet til foretaket.

Utkastet til § 8-2 fjerde ledd lyder:

"Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om valg av medlemmer og varamedlemmer til generalforsamlingen, herunder om stemmerett, valgbarhet, funksjonstid og bortfall av verv, valg måte og tvister om valget."

Denne forskriftshjemmelen er unødvendig og altfor vid. Den synes å gi forvaltningen kompetanse til å vedta forskrift som fraviker fra viktige prinsipper og regler som følger av gjeldende rett, herunder lov. Som eksempel nevnes at det er eierne som etter gjeldende rett har avgjørende myndighet i foretakets øverste organ og selskapslovgivningen inneholder detaljerte regler om møterett, representasjonsrett, talerett og stemmerett for eierne i foretakets øverste organ (eierforsamlingen).

5 Banklovkommisjonens forslag i lovutkastet § 11-4 tredje ledd

Banklovkommisjonen har fremmet følgende forslag til § 11-4 tredje ledd:

"Har foretaket representantskap i tillegg til generalforsamling, kan det i vedtektene for foretaket fastsettes at eierne av egenkapitalbevis skal ha representasjonsrett i representantskapet. I så fall gjelder bestemmelsene i § 11-3 tilsvarende."

Lovutkastets § 8-15 fastslår at det i finansforetak som har flere enn 200 ansatte kan avtales med et flertall av de ansatte eller fagforeninger som omfatter minst to tredeler av de ansatte, at foretaket skal ha foretaksforsamling. Dette synes å innebære at foretaksforsamling skal bli et lovregulert organ i finansforetak og at det ikke lenger skal være plikt til å ha representantskap. Det bør vurderes om ordlyden, det vil si at betegnelsen "representantskap", utkastets § 11-4 tredje ledd er riktig.

Loven bør utformes slik at det fremgår klart at det også i fremtiden er adgang til å ha et organ som svarer til dagens representantskap. I tillegg bør loven utformes slik at alle finansforetak kan etablere foretaksforsamling hvis ønskelig.

6 Banklovkommisjonens forslag i lovutkastets § 12-11

Banklovkommisjonen har fremmet følgende forslag til § 12-11:

"Ved avvikling av et finansforetak som ikke er organisert i aksjeselskaps form, skal den del av grunnfondskapitalen som er tilbake etter at alle kreditorer har fått fullt oppgjør og eierandelskapitalen

er fordelt etter § 11-13, disponeres som fastsatt i vedtektene, med mindre annet følger av § 12-12 eller Kongen ut fra allmenne hensyn eller ut fra hensynet til foretakets kunder fastsetter noe annet."

Formuen i et samvirkeforetak er å betrakte som medlemmenes formue. Den skapes ved den startkapital medlemmene stiller til disposisjon ved etableringen av foretaket og bygges opp ved tilbakeholdt overskudd. Dette gjelder også om en del av overskuddet kan henføres til omsetning med kunder som ikke er medlemmer/eiere. Eventuell gjenværende formue/egenkapital ved avvikling skal tilbakeføres medlemmene i forhold til deres bruk av foretaket over en gitt tidsperiode før avviklingen.

Banklovkommisjonens forslag gir Kongen hjemmel til å fravike at kapitalen fordeles i tråd med foretakets vedtekter. Vi er sterkt uenige i å gi en slik hjemmel.

I samvirkeforetak er det eierne som beslutter innholdet i foretakets vedtekter og vedtektene må godkjennes av myndighetene, jf § 7-10 i lovutkastet.

For samvirkeforetak er det er ikke en god løsning og/eller grunn til å gi myndighetene en slik hjemmel som er foreslått. Hjemmelen griper inn i det som eierne i et foretak etter vår rettsorden skal bestemme, nemlig hva som skal skje med foretakets egenkapital ved avvikling. At loven ikke bør utformes i tråd med forslaget støttes av at det ikke er foreslått noen tilsvarende hjemmel i relasjon til finansforetak organisert som aksjeselskaper/allmennaksjeselskaper. Det er neppe grunn til å behandle samvirkeforetak annerledes enn aksjeselskaper/allmennaksjeselskaper. Tvert om vil kundene i finansforetak organisert som samvirkeforetak i mange tilfelle ha større muligheter til å påvirke foretakets beslutninger enn i finansforetak organisert som aksjeselskaper/allmennaksjeselskaper. Kundene, eller mange av kundene, i et samvirkeforetak vil være eiere i foretaket. Det vil i samvirkeforetak ofte være sterkere interessefellesskap mellom kunde og foretak enn i aksjeselskaper/allmennaksjeselskaper.

Hjemmelen er i tillegg betenkelig fordi kriteriene "allmenne hensyn" og "hensynet til foretakets kunder" er vage og gir liten forutberegnelighet. Dette innebærer svak rettsikkerhet.

7 Merknader til banklovkommisjonens utkast til visse bestemmelser om omdanning

Banklovkommisjonen har fremmet følgende forslag til § 12-14 annet ledd, første punktum:

"Ved omdanningen skal det opprettes en finansstiftelse etter reglene i kapittel 12 avsnitt IV og V som skal være eier av alle aksjene i det nye selskapet, med unntak av aksjer som tilordnes eiere av egenkapitalbevis etter § 12-16 første ledd."

Utkast til § 12-14 tredje ledd lyder som følger:

"Ved omdanning av gjensidig forsikringsforetak, samvirkeforetak av låntakere eller kredittforening kan Kongen i særlige tilfelle samtykke i at aksjer som ellers skulle overføres til finansstiftelsen, i stedet skal fordeles blant foretakets kunder ut fra kundeforholdenes art, omfang og varighet."

Utkast til § 12-16 første ledd lyder som følger:

" Ved omdanning av finansforetak som har eierandelskapital, skal aksjekapitalen i det nye selskapet eller morselskapet fordeles mellom finansstiftelsen og eierne av egenkapitalbevis etter forholdet mellom grunnfondskapitalen etter § 10-1 annet ledd med tillegg av kompensasjonsfondet, og eierandelskapitalen etter § 10-1 tredje ledd med tillegg av overkursfondet."

Utkast til de nevnte bestemmelsene synes å svare til gjeldende regler i finansieringsvirksomhetsloven kap 2c III.

Reglene om hvem som skal tildeles aksjer ved omdanning av samvirkeforetak til aksjeselskaper må bygge på en hovedregel om at det er medlemmen/eierne i foretaket som skal ha rett til tildeling av

aksjer. Dette følger av at foretakets formue skal tilfalle medlemmene/eierne slik som det generelt gjelder for alle foretaksformer.

Ovennevnte forslag til bestemmelser synes å innebære at den del av aksjekapitalen som svarer til grunnfondskapitalen og kompensasjonsfondet skal gå til finansstiftelsen. Banklovkomisjonens forslag bør ikke følges på dette punkt. Den nye loven må utformes slik at hele foretakets egenkapital, det vil si alle aksjene, går til medlemmene/eierne.

I henhold til utkastets § 12-4 tredje ledd gis forvaltningen hjemmel til å bestemme at andre enn medlemmene/eierne i et samvirkeforetak skal tildeles aksjer. Dette er ikke en god og/eller rimelig løsning og bryter med prinsippet om at selskapets (egen) kapital tilhører eierne. Dette forslaget bør derfor ikke tas til følge.

8 Avsluttende kommentarer

Landkreditt SA er etter omorganiseringen fra kredittforening i 2007/2008 et samvirkeforetak av låntakere og holdingforetak for finanskonsernet Landkreditt. Omorganiseringen var nødvendig for at datterselskapet Landkreditt Bank AS skulle kunne utvikles uten begrensende vilkår knyttet til bankkonsesjonen. Kredittforeningens utlånsvirksomhet ble overført til banken og kriteriene for medlemskap i samvirkeforetaket er knyttet til bestemt definerte kundeforhold i banken. Banken er som forretningsbank også åpen for personkunder generelt og dermed for kunder som ikke tidligere kunne ha et låneforhold i kredittforeningen.

Behovet for å utvikle Landkreditt fra kredittforening til et finanskonsern kom som en følge av endringene i rammevilkårene gjennom 1980-årene og utviklingen i både finansmarkedet og bransjen ved inngangen til 1990-årene og utover. I denne situasjonen var finanslovgivningens manglende aksept for samvirkeorganisering en alvorlig hindring for Landkreditts utvikling og også en trussel mot foreningens eksistens. Banklovkomisjonens forslag i dens 4. rapport om ikke lenger å tillate nye kredittforeninger, var således en alvorlig vekker med hensyn til hvilke holdninger til samvirkeorganisering som preget finanslovgivningen.

For Landkreditt ble det klart at "limet" i finansbransjens kunderelasjoner er knyttet til produkter som kun kan tilbys av bankene og det ble derfor avgjørende viktig å omdanne virksomheten til bank og etablere en konsernstruktur som kunne omfatte bank.

For Landkreditt medførte dette en langvarig og ressurskrevende prosess. Etter snart 10 år med bankvirksomhet i konsernet, og selv med mange år med begrensende konsesjonsvilkår, har våre medlemmer hatt stor økonomisk nytte av banketableringen. Også for personmarkeds kunder som ikke er medlemmer, har vår bank vært et viktig alternativ i konkurransen i bankmarkedet.

Landkreditt hadde soliditet og ressurser til å gjennomføre denne langvarige prosessen som lovendringen i 2007 var en form for avslutning på. Vi er sterkt kritiske til Banklovkomisjonens syn som går ut på at det ikke er behov for å tillate samvirkebanker i Norge og at eventuelle interessenter får ta opp saken konkret med sikte på lovendring. Etablering av ny virksomhet vil normalt være krevende på grunn av utfordringer knyttet til foretaksorganisering, kapitaltilgang, markedsanalyser og forretningsplaner. At en aktør som ønsker å etablere en samvirkebank må ta initiativ og følge opp en nødvendig lovendring vil være å legge stein til byrden. Nye aktører må selv få velge den foretaksform som er best egnet i forhold til egne planer, behov og ønsker.

I tillegg vil en lov i tråd med Banklovkomisjonens forslag medføre at samvirkeformen blir mindre attraktiv fordi mange av bestemmelsene vil utgjøre en trussel mot medlemmenes/eiernes interesser.

Vennlig hilsen
LANDKREITT SA

Knut A Nordmo
Styreleder

Ole Laurits Lønnum
Konsernsjef